

SPRUTBYTE I VLL

Gunilla Persson 181025

Hur gör våra grannländer?

Norge:

- har haft försäljning av sprutor och kanyler på apotek sen 1978
- Sprutbytesbussen 1988
- Sprutbytescenter vid lågtröskelmottagningar sen 2003

Finland:

- säljer sprutor och kanyler på apotek
- alla kommuner är skyldiga att erbjuda hälsorådgivning inklusive sprutbyten till personer som injicerar droger.

Danmark:

- finns i landets Smittskyddslag en möjlighet för kommunerna att erbjuda rena kanyler och sprutor
- kommuner i de sex större städerna samtliga erbjöd sprututbyten varför det bedömdes att täckningsgraden i Danmark var god
- säljer även sprutor och kanyler på apotek

Sverige

- HIV-epidemi bland iv missbrukare ledde fram till att Lund startade ett sprutbyte 1986 och Malmö 1987
- Tillåtet genom lagstiftning 2006 efter noggrann granskning av socialstyrelsen
- Stockholm kom igång 2013

- Proppen släppte när Folkhälsomyndigheten gick ut med rekommendationen "Inför sprututbyte i hela landet"
- OCH
- Lagändring kom som tog bort det kommunala vetot 2017
- Finns sprututbyten på cirka 15 orter i Sverige idag

Syfte med sprutbytesmottagning

Ska vara en lågtröskelmottagning, dvs lätt att uppsöka, gratis, icke-dömande attityd, sekretess mm.

Huvudsyfte är att hindra spridning av blodsmittor bland personer som injicerar narkotika

Ska också motivera deltagarna till att avbryta missbruk och ta emot vård och behandling

Vem kan delta?

- Aktivt injektionsmissbruk
- Minst 18 år (legitimation)
- Gå med på inskrivning i programmet, svara på vissa frågor och testa sig för blodsmitta regelbundet
- Bo/vistas i länet
- Lämna in gamla sprutor och kanyler
- Följa sprutbytets ordningsregler

Organisation

- Sprutbytet är en verksamhet under infektionskliniken
- Bemannat med sköterskor från både infektion och psykiatri
- Tillgång till infektionsläkare, psykiater
- Tillgång till kurator, barnmorska

Vi erbjuder:

- Strikt sekretess (eget journalsystem)
- Rena kanyler, sprutor och andra tillbehör
- Medicinska råd om hygien, smittor och sjukdomar
- Motiverande samtal och hjälp att få kontakt med beroendepsyk, socialtjänst för de som vill det
- Vaccination mot hepatit A och B
- Behandling av enklare åkommor, till exempel sår, bölder

Vi erbjuder

- Öppet tre eftermiddagar i veckan
- Telefontid alla dagar
- Ett respektfullt bemötande

- Sprutbytet i Umeå har varit igång sedan 3e september 2018

Siffror för sprutbytet Umeå

- 19 personer inskrivna; 11 män, 4 kvinnor
- Medianålder 35 år
- Av dessa hade 9 st pågående hepatit C vid inskrivning
- Ingen har HIV
- Ingen har hepatit B
- Cirka 70 besök totalt hittills

- Hälften av dem som delar injektionsverktyg beräknas kunna få hepatit C inom två år och inom 6–9 år kan upp till åtta av tio blivit smittade. Medianåldern bland dem som rapporteras ha hepatit C är idag 35 år, vilket pekar på att infektionen upptäcks sent.

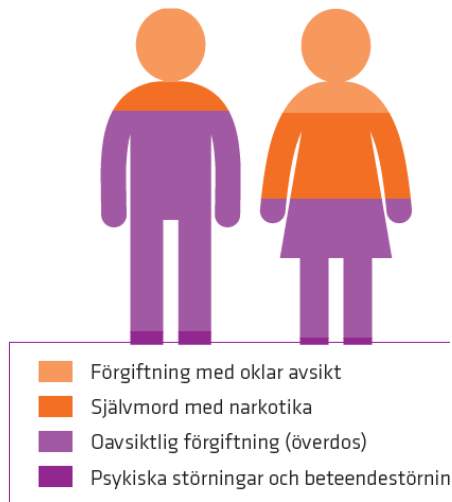
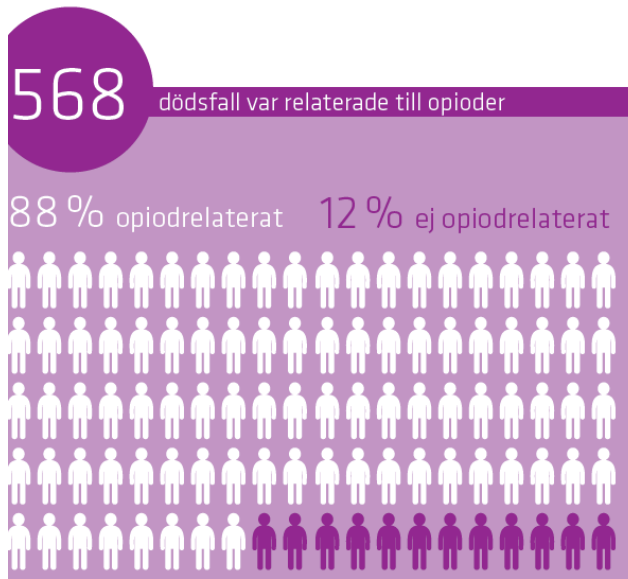
-

-

Källa: Folkhälsomyndigheten

Kliniker som behandlar hep C

- Medicinkliniken Skellefteå
- Infektionskliniken Umeå
- Sprutbytet Umeå

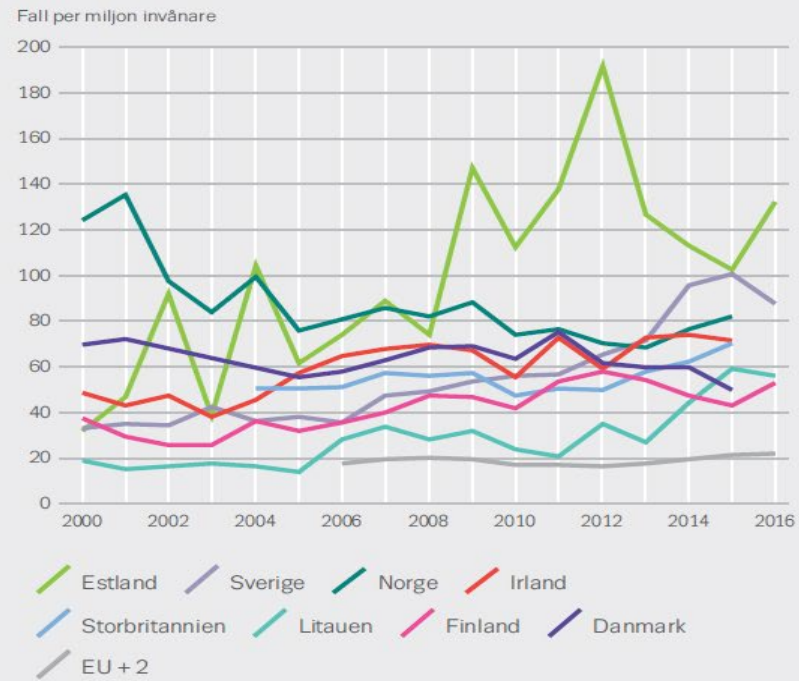

Hög dödlighet opiooidmissbruk

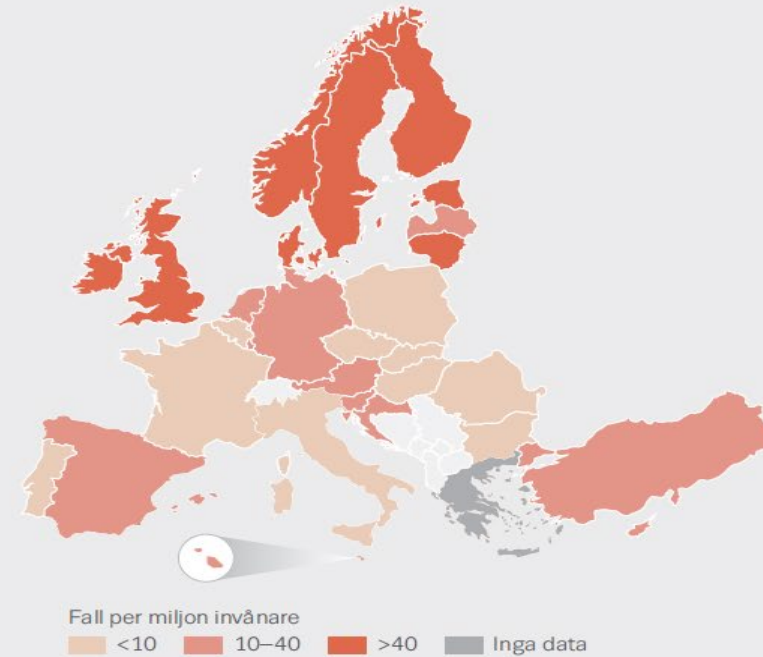
- Senaste decenniet ökande dödlighet relaterat till narkotika i Sverige
- Näst sämst i EU
- De flesta dödsfall beror på överdoser
- Mest män

FIGUR 3.14

Narkotikarelaterad dödlighet bland vuxna (15–64 år): utvalda trender och de senaste uppgifterna

Obs! Trender i de åtta länder som rapporterade högst värden under 2016 eller 2015 samt total trend i Europa. EU + 2 avser EU:s medlemsstater, Turkiet och Norge.

Drogrelaterad dödlighet: de högsta siffrorna rapporteras i norra Europa

Källa: EMCDDA

För 2016 uppskattades dödligheten på grund av överdos i Europa till 21,8 dödefall per miljon invånare i åldern

Naloxon

- Antidot mot morfin och andra opioider
- Antagonist som tränger undan andra opioidmolekyler från receptorn
- Har inga egna agonistiska effekter
- Finns i injektionsform
- Nu även som nässpray med två doser

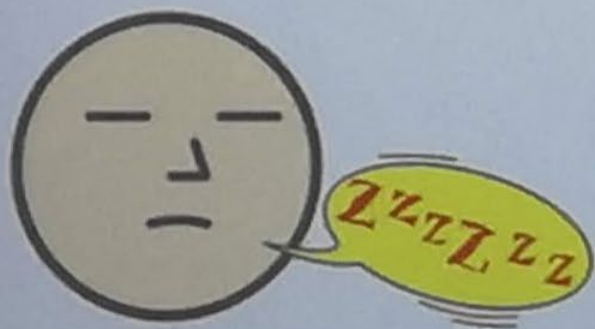

Dela ut Naloxon och ge utbildning

- Malmö och Stockholms sprutbyten startat Naloxonutdelning
- Alltid tillsammans med en utbildning enskilt eller i grupp
- Stort intresse hos deltagarna
- Merparten har bevittnat överdos hos andra
- Nästan en fjärdedel uppger att de själva tagit en överdos

Att känna igen en överdos

- Snarkande andning, oregelbunden eller ingen andning
- Blå om läppar och naglar
- Blek, kall, svag puls
- Medvetslös

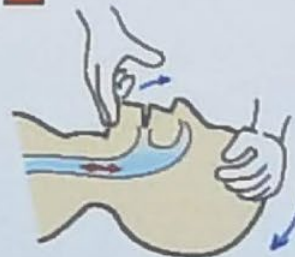
Öva!

- Naloxonkitet – Genomgång av materialet
- Träna momenten enligt lathunden och avsluta med stabilt sidoläge

1 MEDVETANDE?

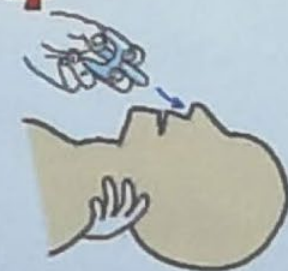
2 FRIA LUFTVÄGAR

3 LARMA

4 GE NALOXON

5 INBLÄSNING X 2

6 FORTSÄTT
2 INBLÄSNINGAR
– liten paus
– 2 inblåsningar o.s.v

7 INGEN EFFEKT – efter
2 minuter? Ge en dos
Naloxon till.

8 FORTSÄTT
INBLÄSNINGAR
– var 10:e sekund

9 STABILT SIDOLÄGE
– när personen
andas själv. Vänta
på ambulans!

Bara i Umeå??

- Planen är att öppna sprutbytesmottagningar på andra orter i länet allt eftersom
- Skellefteå, Nordmaling, Lycksele
- I primärvården?
- Kräver att det finns personal som är intresserade